

BERTALAN ÉS BARNABÁS

feldolgozó segédanyag a Ciróka Bábszínház előadásához

4 éven felülieknek

A Ciróka Bábszínház és a Kövér Béla Bábszínház közös produkciója

Janikovszky Éva meséjét bábszínpadra írta: Szabó Attila

Báb-és díszlettervező: Wunder Judit

Zeneszerző: Babarci Bulcsú

Rendező: Schneider Jankó

Játsszák: Horgas Ráhel és Fülöp József

A segédanyagot összeállította: Végvári Viktória

BEVEZETŐ

„Kedves Borbálám, te jobban értesz a születésnapi ajándékokhoz. mint én, de azt hiszem, hogy most az egyszer téged is becsaptak. Ha jól látom, ennek a kutyusnak mind a két végén feje van, de azért persze így is nagyon aranyos, csak meg kell szokni.

Borbála néni összecsapta a kezét.

Vedd csak fel a szemüved, édes Boldizsárom! Csak nem gondolod, hogy kétféjű kutyust veszek neked éppen a születésnapodra! Ez nem egy kutyus, hanem kettő, csak nem látni jól, hogy hol végződik az egyik és hol kezdődik a másik.

Na, ebből lesz ám bonyodalom!”

Új előadásunk a 100 éves Janikovszky Éva klasszikusát dolgozza fel óvodás nézőink számára. A kedves idős pár és tacsókó-ikreik története remek játéklehetőségeket kínál a feldolgozáshoz is: a mesén keresztül foglalkozhatunk az egyformaság-különbözőség kérdéseivel, fejleszthetjük a gyerekek anyanyelvi, mozgásos és koncentrációs készségeit.

Segédanyagunk végigvezet a mese fordulatain, a feladatok során a szereplők bőrébe bújhatunk, játékos formában újraélhetjük a színházi élményt. Egy-egy játék is alkalmas lehet az előadás feldolgozásra, de a játékok – a hasonló típusú játékokból egyet-egyet választva – játéksorként is alkalmazhatók, akár több alkalommal is visszatérve a színházlátogatáshoz.

A segédanyag 4 éven felüli óvodásoknak készült.

A feldolgozáshoz pedagógusok számára ajánljuk a Círóka Bábszínház Youtube-csatornáján látható interjút az alkotókkal:

https://www.youtube.com/watch?v=0xQkKD_xNqU

Jó játékot kívánunk!

A segédanyagot az előadás fotói és Wunder Judit tervei illusztrálják

TUDJÁTOK, KIK AZOK A DAKSZLIK?

A dakszli a tacsó másik neve. **(A tacsót könnyű kimondani, de próbáljátok meg háromszor gyorsan egymás után kimondani, hogy dakszli!)** A tacsók nagyon mókás, hosszú testű kutyusok nagyon rövid lábakkal – kicsit olyan, mintha állandóan guggolnának **(Kipróbáljátok, milyen guggolva járni?)**. A tacsók kotorék-ebek, ami azt jelenti, hogy a föld alatti járatokba, azaz a „kotorékokba” is bátran bemásznak. Ezért régen borzokra és rókákra vadásztak velük, ma is nagyon bátor és kíváncsi felfedezők. A tacsó kutyák nagyon szeretik a gazdijukat, de néha kicsit csökönyösek, és úgy tesznek, mintha meg sem hallanák, hogy kértek tőlük valamit. Mivel nagyon éberek, a legkisebb neszre is hatalmasat tudnak vakkantani, akkorát, mint egy sokkal nagyobb kutya. **(Megmutatjuk, milyen lehet egy ilyen hatalmas dakszli-ugatás?)** Ha pedig elfáradnak a nagy szaladgálásban, szeretnek bebújni a takarók alá, hogy ott gombóccá gömbölyödve aludjanak egy nagyot. **(Gömbölyödjünk össze, pihenjünk meg egy kicsit!)**

Nektek van kutyátok? Milyen fajta? Milyen színű? Mekkora? Milyen a hangja? Szeret játszani? Mi a neve? Rajzoljátok le, és mutassátok be őt a többieknek! Akinek nincs otthon kutyája, tervezzen egy mesebeli kutyát! Lehet, hogy öt lába van? Vagy éppen csíkos, mint egy zebra?

A kutya az ember legjobb barátja – szoktuk mondani. A mesékben és rajzfilmekben is sok híres kutyus szerepel. Milyen mesebeli kutyákat ismertek? (Frakk, Plútó, Scooby-Doo, Pimpa, 101 kiskutya, Snoopy, Bogáncs, Lassie stb.)

BOLDIZSÁR BÁCSI SZÜLETÉSNAPJA

BORBÁLA, BOLDIZSÁR, BERTALAN, BARNABÁS... - JÁTÉK A NEVEKKEL

Az ajándékba kapott kutyusok vakkantásokkal választották ki a nevüket – így ebben a családban mindenkinek B hanggal kezdődik a neve. Van olyan társad, akinek ugyanazzal a hanggal kezdődik a neve? Találjunk ki magunknak tréfás neveket, amelyek ugyanazzal a hanggal kezdődnek! (Érdemes először magánhangzókkel kipróbálni.) Akik már ismerik a betűket, kiegészíthetik a saját nevüket egy ugyanolyan hanggal kezdődő, rájuk jellemző tulajdonsággal: Kedves Kata, Vidám Vivien, Játékos Jani stb.

MI VAN A DOBOZBAN?

Egy nagy karton dobozba (amibe akár a dakszli-ikrek is elférhetnének) gyűjtsünk össze különféle formájú és anyagú tárgyakat! Rejtsük el őket a dobozba, majd egyesével, csukott szemmel keresgéljünk közöttük, és találjuk ki, melyik tárgy van a kezünkben!

Játszhatunk úgy is, hogy előre meghatározzuk, melyik tárgyat kell megtalálni a dobozban.

Ha nagyon ügyesek vagyunk, megpróbálhatjuk elmesélni a többieknek, milyen tulajdonságai vannak a tárgynak, amit megfogtunk, és a többieknek kell kitalálnia, melyik tárgy az.

AJÁNDÉKOZÁS

Boldizsár bácsi Bertalant és Barnabást kapta ajándékba. Ebben a játékban mi találjuk ki, mi lehet a kalapdobozban. Akinél a doboz van, képzeletbeli ajándékot adhat egy társának! Te mit ajándékozna annak, aki a körben melletted ül? Azt is mondd el, miért!

A játék nehezített változatában nem is mondjuk el, mi az a tárgy, amit ajándékba adunk, hanem megpróbáljuk elmutogatni: eljátszhatjuk, hogyan gurul egy labda, vagy hogyan hámozunk meg egy banánt... Kitaláljuk, mi az ajándék?

ÖSSZENŐTT DAKSZLIK

Amikor Boldizsár bácsi belepillantott a kalapdobozba, azt hitte, Bertalan és Barnabás valójában egy kétfejű kutya, mert összegömbölyödve feküdtek a dobozban. Vajon milyen érzés lehet így „összenőni”? Álljunk párokba, és beszéljük meg, melyik testrészünknél nőttünk össze – lehet a kisujjunk, a könyökünk, a hátunk, a jobb lábunk... Próbáljunk meg így együtt mozogni: sétálni, leülni, felállni, megállni, elindulni, lehajolni! A játék végén mutassuk meg a többieknek, melyik mozgás a kedvencünk!

MILYEN VAGYOK? – EGYFORMA ÉS KÜLÖNBÖZŐ

Bertalan és Barnabás ikrek. De van olyan, hogy valami vagy valaki teljesen egyforma?

KERESD AZ EGYFORMÁT!

A logikai játék elemeit (vagy legó-kockákat) szétszórjuk az asztalon. Keressük meg az ikreket! Milyen színűek? Milyen a formájuk?

Lehet, hogy a legó-kockák tényleg egyformák, de se Bertalan és Barnabás, se senki más nem szereti, ha összekeverik valaki mással. Vannak dolgok, amikben egyformák vagyunk, de biztosan vannak olyanok is, amiben különbözünk.

BERTALAN ÉS BARNABÁS ELSZÖKNEK

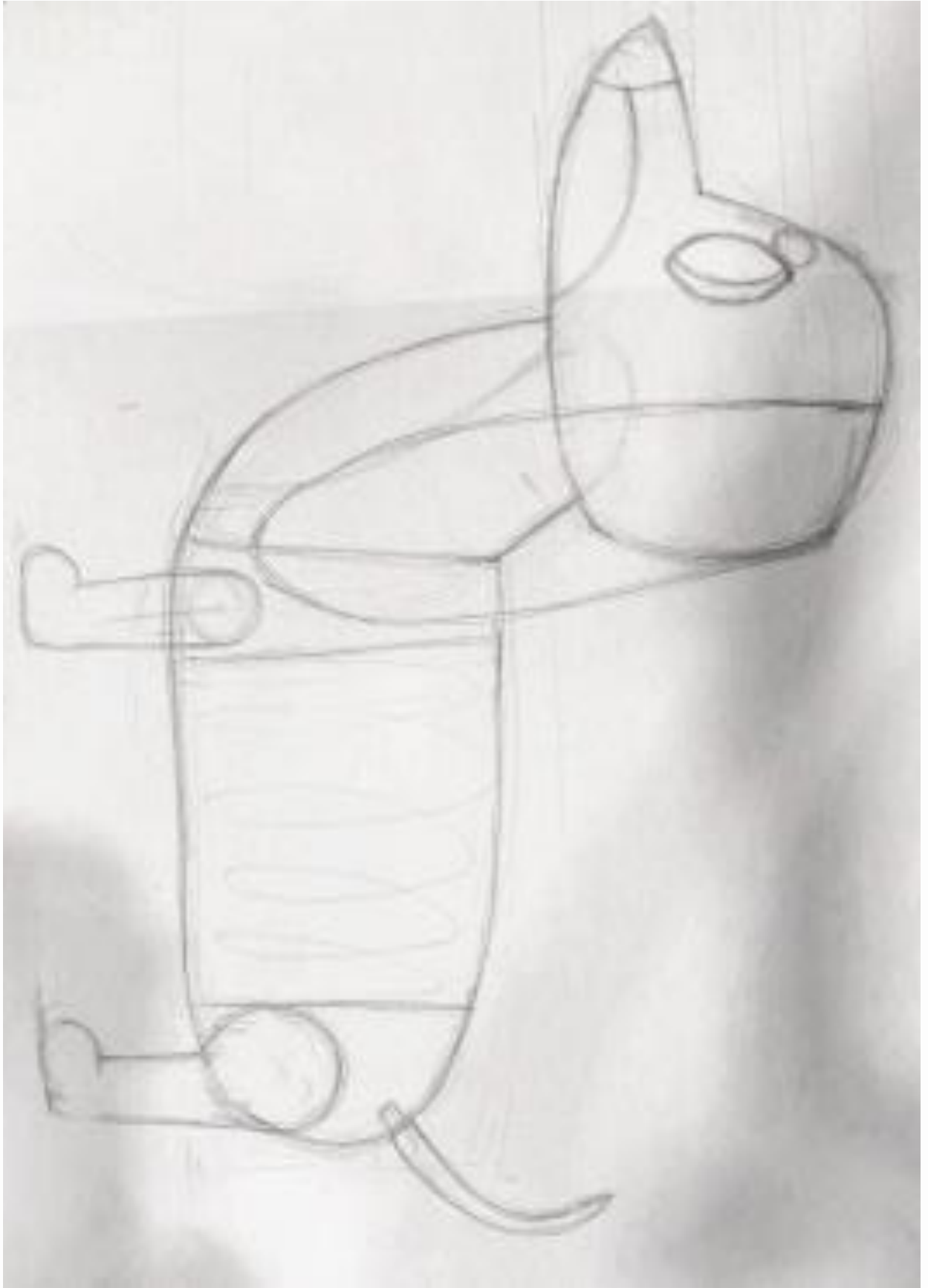
Üljünk körbe! Az első játékos bal oldali szomszédja felé indítja a játékot:

Első a másodiknak: Bertalan elszökött!
Második az elsőnek: Ki?
Első a másodiknak: Bertalan!
Második a harmadiknak: Bertalan elszökött!
Harmadik a másodiknak: Ki?
Második az elsőnek: Ki?
Első a másodiknak: Bertalan!
Második a harmadiknak: Bertalan!
Harmadik a negyediknek: Bertalan elszökött!
Negyedik a harmadiknak: Ki?
Harmadik a másodiknak: Ki?
Második az elsőnek: Ki?
Első a másodiknak: Bertalan! ... és így tovább.

Amikor ez már jól megy, nem csak balra, de jobbra is elindítjuk a párbeszédet: Barnabás elszökött!
Ha Bertalan és Barnabás neve is körbeért, megtaláltuk őket!
(Ezt a játékot nagyóvodásoknak-kisiskolásoknak ajánljuk, kisebb csoportban érdemes játszani. Az első játékos szerepét érdemes a játékvezető felnőttnek játszani.)

SZÍNEZŐS

Íme a Bertalanról és Barnabásról készült bábterv! Színezzétek ki kedvetek szerint! Mintákat is rajzolhattok rájuk, vagy odapingálhatjátok Borbála néni színes szalagjait is. Az elkészült képekből rendezzünk kiállítást: minden kutyus egyforma – vagy mégsem?

FEJEM, VÁLLAM, TÉRDEM, BOKÁM...

Ismeritek a dalt? Énekeljük el, és mutassunk rá a testrészeinkre!

*Fejem, vállam, térdem, bokám, térdem, bokám, térdem, bokám,
Fejem, vállam, térdem, bokám, szemem, fülem, orrom, szám...*

(a játék megnézhető: <https://www.youtube.com/watch?v=wRF6fP4wig4>)

TÜKRÖM, TÜKRÖM

Álljunk tükör elé, jól nézzük meg magunkat! Milyenek vagyunk? Hosszú a hajunk vagy rövid? Milyen színű? Kék a szemünk vagy barna? Milyen ruha van rajtunk? Milyen a színe, milyen az anyaga? Érintsük meg újra egyesével a testrészeinket: a fülünket, orrunkat, hasunkat, térdünket stb. Alkossunk párokat! Miben különbözünk a társunktól? És miben hasonlítunk? Keressünk egy hasonlóságot és egy különbséget!

MI VÁLTOZOTT?

Alaposan megfigyeljük egyik társunkat, majd becsukjuk a szemünket. A játékvezető változtat a megfigyelt gyerek külsején (ráad egy sapkát, lehúzza a kardigán cipzárját stb.) A csoportnak ki kell találnia, mi változott.

AZ IKER-TRÜKKÖK

Tanuljuk meg mi is Bertalan és Barnabás híres-nevezetes Iker Trükkjeit!

TÜKÖR-TRÜKK

Ebben a játékban párokban dolgozunk. Álljunk egymással szembe, mintha a tükör előtt állnánk. Beszéljük meg, ki lesz a vezető, és ki a tükörkép. A vezető lassan, követhetően, folyamatosan mozog, a tükörkép igyekszik a legpontosabban követni a mozdulatokat. Folyamatosan cseréljük a szerepeket! Halk, instrumentális zene segítheti a figyelmet.

És mi ebben a trükk? Ülünk körbe, egy-egy pár álljon a kör közepére, és kezdje el a tükör-játékot. Ki kell találnunk, ki a vezető, és ki a tükörkép. Beszéljük meg, mikor nehéz és mikor könnyű tükörképnek lenni!

SZEMFÉNYVESZTÉS

A Mi változott? játék nehezebb változatában párokban játszunk. Érdekes a játékhoz színes sálakat, kesztyűket, sapkákat, sokféle ruhadarabot összegyűjteni. Becsukjuk a szemünket, és a kiválasztott pár tagjai egy-egy ruhadarabjukat kicserélik. Miután a többiek kitaláltak, mi volt a csere, jöhet a következő páros!

SÖTÉTSÉG

A sötétben valóban nehéz bárkit felismerni – de mi történik, ha meglátjuk az árnyékát? Az ajtókeretbe, vagy bútorok közé feszítsünk ki egy lepedőt. Diavetítővel vagy erős fényű zseblámpával világítsuk meg. Mozogjunk a fényforrás és a lepedő között – vajon a többiek megismernek az árnyékunkról?

Minden jó, ha a vége jó: az ikrek bemutatták az Iker Trükköket, és Borbála néni és Boldizsár bácsi is megtanulták őket megkülönböztetni.

Sok-sok közös móka várja őket, de csak ha...

BORBÁLA NÉNI AZT MONDJA

Utolsó játékunkban csak akkor szabad végrehajtani a kapott utasítást, ha az a bűvös „Borbála néni azt mondja...” kifejezéssel kezdődik. A játékvezető egymás után sorolja a különböző kutyászmozgásos feladatokat, például a vakkantást, a lihegést, a vakaródzást, a futkosást. A játékosoknak nagyon kell figyelniük mert ha elhangzik egy parancs a bevezető szöveg nélkül, akkor mozdulatlanak kell maradniuk.

KÖNYVAJÁNLÓ

Nemcsak Boldizsár bácsi lépett mese-korba (emlékeztek még, hány éves?), hanem a mese írója, Janikovszky Éva is – éppen 100 esztendő. Sok-sok mesét írt gyerekeknek, keressük meg könyveit a könyvtárban vagy a könyvesboltban!

Meséljük el újra Bertalan és Barnabás történetét egy más műfajban, papírszínházi előadás vagy diafilm-vetítés formájában! Az illusztrációk segítségével a gyerekek önállóan is felidézhetik a történetet.

